

'En om te zien hoe hij als held/Zich steeds gedroeg op 't cricketveld'.

EDUARD VAN AMSTEL: EERVOL ONTSLAGEN U.D.'ER

Nico van Horn

Als het gaat over de geschiedenis van Utile Dulci (U.D.) uit Deventer, in 1875 opgericht als eerste Nederlandse cricketclub, staat daarbij stevast een groepsfoto uit 1876 (zie pagina 29). Met die foto is iets opmerkelijks aan de hand. Aan de uiterste rechterkant van de groep staat een Indische jongen, wiens hoofd ooit van het origineel werd verwijderd en er vervolgens weer werd opgeplakt. De bewuste foto gaat in Harry Olthetens boek over U.D. van 1998 vergezeld van twee portretfoto's van dezelfde jongen: Eduard van Amstel.¹ En wat blijkt: de twee portretfoto's zijn spoorloos verdwenen na de publicatie van het boek. Eduard lijkt van (en uit) de aardbodem verdwenen te zijn.

Bij het uitzoeken van het levensverhaal van Eduard van Amstel (1859-1923) kwam er van alles boven water: moord, buitenechtelijk kroost met een steunfonds en de opmerkelijke sportbelevissen van de hoofdpersoon.

Eduard van Amstel is de zoon van Henry van Amstel, die in 1823 op Ambon geboren wordt, met als ouders de militair Hendrik van Amstel en de inlandse Roesina.² De dus half-Indische Henry studeert vanaf 1850 in Delft en wordt in augustus 1855 na het voltooien van zijn studie benoemd tot ambtenaar tweede klasse bij het Binnenlands Bestuur in Indië.³ Hij valt positief op bij zijn bazen in 1866, als door zijn adviezen en kennis ter plaatse een einde kan worden gemaakt aan de opstand in de Pasoe-mah-landen, bij Palembang op zuid-Sumatra. In 1869 krijgt hij voor zijn doortastende optreden de

De jonge Eduard van Amstel. Bron: Oltheten, 1998, 41.

Militaire Willemsorde 4e klas. Ook in een latere positie in Bankalan op oost-Java weet hij een dreigende opstand te dempen. Vanaf augustus 1873 is hij assistent-resident te Benkoelen, weer op Sumatra. Het is verbazingwekkend dat Henry, een Indo-Europeaan met donkere huidskleur, zo'n belangrijke positie krijgt in het Binnenlands Bestuur in Indië, zij het dat hij niet in de meest vooraanstaande residenties wordt geplaatst, maar veelal in de buitengewesten.

Het is al een tijd onrustig in Benkoelen als Henry van Amstel daar arriveert. Op zijn voorganger H.C. Humme is al een keer een aanslag gepleegd. Humme noemde de bevolking dan ook belhamels en wees als

1 O.a.: Lugard jr., Gerh. J., *Gedenkboek van de Deventer Cricket- en Footballclub 'Utile Dulci' 1875-1975*, Deventer, 1975, 15. Oltheten, Harry. *Het gebeurt overal in den lande. De Koninklijke U.D. en de ontwikkeling van de sport in Nederland*. Amsterdam: Thomas Rap, 1998, 25 en 38-42. Hartong, Louk, 'Utile Dulci: het begin', *Het UD Kanon, officieel orgaan van de Koninklijke UD en FC Utile Dulci* 98, 2014, 10-13.

2 Nationaal Archief (NA), Ministerie van Koloniën, 2.10.36.22, stamboeken burgerlijke ambtenaren, inv.nr. 904, L 153.

3 NA, Ministerie van Koloniën, 2.10.02, Openbare verbaalen, inv.nr. 449 (24 augustus 1855), no. A5; plaatsing in Indië, idem, inv.nr. 543 (29 november 1856), no. 3.

oorzaak van de onrust de inning van belastingen aan. De lokale bevolking weigerde die in contanten te betalen, want ze waren gewoon dat in producten te doen, als ze zich al verplicht voelden iets af te staan.⁴ Het Gouvernement besluit de bedreigde Humme over te plaatsen en in zijn plaats Henry van Amstel te benoemen, die voor de betreffende positie zeer geschikt lijkt.

Nog geen maand is hij ter plekke, als zich groot onheil voltrekt. Op 4 september 1873 telegrafeert de gouverneur-generaal aan de Minister van Koloniën in Den Haag dat er bij Benkoelen twee Nederlandse gezagsdragers zijn vermoord. Hij zal direct versterking zenden en half november, zo verwacht hij, zal de militaire sterkte daar wel op orde zijn. Hij verzoekt wel om extra ondersteuning van boten om het gebied onder controle te krijgen. Verschillende moordenaars worden in de loop van oktober en november opgepakt.⁵

De reacties in Nederland zijn niet van de lucht.⁶ De minister van Koloniën onthult op 6 september 1873 in een schrijven aan de koning welke gezagsdragers op 2 september 1873 om 10 uur 's morgens bij de rivier de Bentuan, zeven paal boven Laïs, zijn omgebracht: Henry van Amstel en zijn controleur E.E.W. Castens. Een van hun helpers, een zekere Joesoep, is ontkomen en heeft alarm geslagen. De *Javabode* van 25 september 1873 meldt:

'De aanleiding tot den moord te Laïs moet, volgens het *Pad.-Hand.*, gelegen zijn in eenige arbitraire maatregelen, door den controleur Castens tegenover een Inlandsch hoofd genomen. Hij zou – zoo verhaalt men – dat hoofd op verschillende wijzen getart, en eindelijk gevangen gezet hebben, en zulks op verregaand on gepaste wijze. Men spreekt van een "Abtritt" welke als gevangenis zou hebben dienst gedaan. De Assistent-Resident van Amstel wilde de zaak onderzoeken, en had zich daartoe op weg begeven naar de afdeling van den heer Castens. Bij het overtrekken van een rivier, nabij Kataun, werd de heer Castens, zoodra hij van de pont afstapte, door bovenvermeld inlandsch Hoofd vermoord. De Ass.-Resident trachtte te ontkomen door terug te zwemmen, doch hij werd achterhaald en afgemaakt.'

Direct organiseert men een eerste zoektocht naar de lijken, maar het gebied is erg onrustig. Toch worden de lichamen van Van Amstel en Castens snel gevonden. Een krant meldt later dat het lichaam van Van

Amstel niet verminkt is.⁷ De Minister heeft van de gouverneur-generaal inmiddels begrepen dat er met spoed 150 man extra uit Batavia onderweg zijn. De minister steunt dit krachtige optreden, want het moet daar snel rustig worden. Het is ook niet helemaal zeker of de opstandelingen de telegraaflijnen in stand hebben gelaten, dus ook daar moet snel zekerheid over komen.⁸

De Indo-Europeaan Henry met donkere huidskleur krijgt een belangrijke positie in het Binnenlands Bestuur in Indië.

Hulp en bijstand

De berichten bereiken ook Jan van der Wijk in Voorst in noordoost-Gelderland. Hij schrijft direct aan het Ministerie van Koloniën en via dit ministerie ook aan het Gouvernement in Indië. Wie was hij en waarom deed hij dat?

Jan Eppes van der Wijk (1818-1880) studeert in Delft en doorloopt daarna verschillende betrekkingen in Indië. Hij kent Henry van Amstel vermoedelijk al sinds de periode 1869-1870, waarin Henry een bestuursfunctie vervult op Java. Van der Wijk werkt in die tijd als onderwijzer in Pekalongan op midden-Java, waar Ijsbrant Gaade als resident is aangeesteld. Henry van Amstel en Ijsbrant Gaade waren jaargenoten tijdens hun opleiding in Delft, dus zij kenden elkaar goed. Na de dood van Henry wordt Gaade de officiële voogd over de kinderen Van Amstel in Indië.⁹

Een paar maal keert Van der Wijk naar Nederland terug voor ziekteverlof, met zijn vrouw Theodora H. Muller (1807-1889). En passant publiceert hij in Nederland ook een drietal boeken over de geschiedenis en geografie van Java en de Indische Archipel.¹⁰ Vanuit Voorst schrijft Van der Wijk op 9 en 12 september 1873 brieven aan het ministerie in Den Haag, waarin hij zich voorstelt als degene die belast is met de verzorging van de oudste zoon van Henry

---

⁷ *Leidsch Dagblad* (18 augustus 1888).

⁸ NA, Ministerie van Koloniën, 2.10.02. Openbare verbalen, inv.nr. 2631 (21 oktober 1873), 35 (bijlagen)

⁹ *Eerste Delftsche Studenten Almanak voor het jaar 1851*. Delft: W. Beets, 1850. Ambtelijke loopbaan IJ. Gaade (1833-1882) in NA, Ministerie van Koloniën, 2.10.36.22, stamboeken burgerlijke ambtenaren Nederlandsch-Indië, inv. nr. 904, L 158.

¹⁰ Ze blijven twee jaar in Voorst en keren dan terug naar Indië. In 1870 komen ze terug in Voorst, nu met drie kinderen, waarna Jans officiële pensionering volgt, in 1873. Gegevens ontleend aan Bevolkingsregister Hengelo, Gelderland (digitaal), Bevolkingsregister Twello, Voorst 16/81, Bevolkingsregister Diepenveen (digitaal), Bevolkingsregister Veendam 1880-1890 D 186 en begrafenislijst Veendam (digitaal); NA, Ministerie van koloniën, 2.10.36.22, stamboeken burgerlijke ambtenaren Nederlandsch-Indië, inv. nr. 904, M 479..

⁴ NA, Ministerie van Koloniën, 2.10.02. Mailrapporten (1873), inv.nr. 6358, 262.

⁵ *Leidsch Dagblad* (25 november 1873).

⁶ Zie *Javabode* (5 september 1873); *Bataviaasch Handelsblad* (9 september 1873).

en zijn inlandse geliefde Si Beng. Deze zoon is Eduard van Amstel, die dan kennelijk al in Nederland is. Van der Wijk noemt behalve Eduard nóg vier buitenechtelijke kinderen (drie zusters en een broer),¹¹ die in behoeftige omstandigheden dreigen te verkeren nu hun vader is weggefallen. Hij stelt voor dat er een fikse boete gaat worden opgelegd aan de deelnemers aan de moordpartij in Benkoelen, want de kinderen komen gezien hun onwettige status niet in aanmerking voor een uitkering van het Weduwen- en Wezenfonds voor Indische ambtenaren. Van der Wijk noemt het 'bloedgeld' dat geheven zou kunnen worden. Overigens vermeldt hij dat Van Amstel van plan zou zijn geweest in januari 1874 met Si Beng, de moeder van zijn kinderen, te trouwen, maar het is ook duidelijk dat de moeder nu niet in het levensonderhoud kan bijdragen.¹²

Los van die interventie vanuit Nederland wordt ook in Indië actie ondernomen ten behoeve van de vijf kinderen. Al op 11 september 1873 richt de opvolger van Henry, P.F. Laging Tobias, zich middels een circulaire tot de Indische bevolking. In die circulaire wordt Henry omschreven als een

'[...] flink en kundig hoofd, de Staat [verloor] een zijner uitstekendste ambtenaren, en velen een met recht betreurden vriend. De overledene laat vijf kinderen na, waarvan een, en wel de oudste zoon, in *Nederland* is voor zijn opvoeding. Door het afsterven van een vader, die volstrekt geen fortuin naliet, waaruit de verdere kosten voor de opvoeding zouden kunnen worden bestreden, zijn de kinderen van Van Amstel gebracht in een toestand, waarin hun de vooruitzichten benomen zijn om in den stand huns vaders later de maatschappij te kunnen dienen [...].'¹³

Laging Tobias neemt als voorzitter zitting in een op te richten 'Amstelfonds'. Als steunbetuiging schrijven de hoofdinzamelaars A. Fitz Verploegh (directeur Binnenlands bestuur, feitelijk de Minister van Binnenlandse Zaken in Indië) en A.J.W. van Delden (voorzitter Kamer van Koophandel te Batavia) bij de oproep dat Van Amstel de stukken al had klaar liggen voor het opnemen van een levensverzekering, zodat bij zijn onverhoopt overlijden de toekomst van de kinderen gewaarborgd zou zijn. In de oproep voor het op te richten Amstelfonds, en ook later weer, wijt Laging Tobias de onlusten in Benkoelen aan de

eigengereide houding van de inlandse hoofden, het door hen gevolgde systeem van willekeur en machtsmisbruik en het weigeren van het betalen van belastingen. Kortom, het was daar een ongeordend zootje. Latere berichten nuanceren dat beeld. Eerst wordt de schuld bij controleur Castens neergelegd, die te bot was geweest in zijn optreden, en daarna wordt de hele houding van Nederlandse ambtenaren in dat gebied sterk bekritiseerd.

Kritiek komt er trouwens ook op de oprichting van het fonds. Een anonieme briefschrijver laat op 25 februari 1874 in *De Locomotief* weten dat hij het eigenlijk maar raar vindt dat er een inzameling gehouden wordt voor kinderen van een ambtenaar.

Toch worden de lichamen van Van Amstel en Castens snel gevonden.

Had de ambtenaar niet zelf van zijn hoge salaris geld opzij kunnen leggen? De ambtenarenstand is toch al bevoordeeld met vaste aanstellingen en riant vergoedingen: pluspunten die niet opwegen tegen de arrogante houding van ambtenaren, hun zelfgenoegzaamheid en hun totale gebrek aan contact met de bevolking. Sussend wijst de redactie van *De Locomotief* er in een naschrift op dat bijdragen aan het Amstelfonds geheel vrijwillig zijn. Niemand moet zich verplicht voelen om te doneren en: die vijf kinderen zijn toch niet de schuldigen?

Eind december 1874 legt Laging Tobias verantwoording af over de stand van zaken bij het Amstelfonds.¹⁴ Het spijt hem en zijn commissie niet alle giften te kunnen publiceren, nu de veelheid van giften dat verhindert. Sommige mensen wensen anoniem te schenken en op sommige plaatsen heeft de fondscommissie alleen de verzamelstaten ontvangen, niet-uitgesplitst naar individuele bijdragen. Al met al is er in Indië f 34.194,46 opgehaald, en in Nederland (met onder meer giften van de Koninklijke familie) f 1.125,50. Daar komt nog eens de boete bij die het Gouvernement aan de landstreek rond Benkoelen heeft opgelegd, mede op advies van Van der Wijk, met dien verstande dat hij bedoeld is als represaille voor het niet-tijdig uitleveren van de moordenaars en dus niet voor de moord zelf. De betreffende f 5.000 belandt tijdelijk in de Staatskas, maar wordt uiteindelijk in het Amstelfonds opgenomen.

De Overheid steunt de instelling van een fonds, aangezien het hier om hulpbehoevende wezen gaat

---

11 Elisa (Bandamas (1861-1903), Maria (1862-1931), Karolina (Lahat 1864-Den Haag 1932) en Oscar (1867-1926). Bron: huwelijks bijlagen, Bevolkingsregister Utrecht (14 september 1887), no. 427. Ook te raadplegen via Familysearch.

12 NA, Ministerie van koloniën, 2.10.02, Openbare verbalen, inv.nr. 2622 (18 september 1873), 10.

13 *Sumatra Courant* (11 september 1873).

14 *De Locomotief* (29 december 1874).

Het een jaar eerder opgerichte Utile Dulci in 1876. Uiterst rechts staat Eduard van Amstel. Op het origineel van de foto in het archief van U.D. is nóg beter te zien dat Van Amstels hoofd op de foto is geplakt, nadat hij eerder was weggekrast, vermoedelijk vanwege een conflict bij U.D. Bron: Archief Utile Dulci.

die geen ondersteuning van rechtswege genieten. En passant laat de minister van Koloniën op 22 juli 1874 aan de koning weten (zulks op advies uit Indië) dat er wellicht ook fondsen bij het Willem-III-gymnasium te Batavia kunnen worden aangesproken voor de opvoeding en scholing van de kinderen Van Amstel. Maar het lijkt erop dat daar geen gebruik van is gemaakt.¹⁵ In totaal is er voor de vijf weeskinderen f 40.319,96 bijeengebracht.¹⁶ Dat bedrag zal na aftrek van enige portokosten worden gestort bij de Weeskamer te Batavia, waar de benoemde voogd, Ijsbrant Gaade, erover zou kunnen beschikken.¹⁷

Enkele maanden later maakt de gouverneur-generaal het totale bedrag bekend dat is opgehaald via de boetes voor de moord op Henry: geen f 5.000, maar f 6.090. Daarvan is f 5.000 al min of meer toegezegd en begroot, de overige gelden zullen besteed worden aan de oprichting van monumenten voor de vermoorden en andere gevallen te Bintoenan, Sambas en Tanjung Tani.¹⁸

15 NA, Ministerie van koloniën, 2.10.02, Openbare verbalen, inv.nr. 2701 (5 augustus 1874), 11; en ook in idem, 2696 (22 juli 1874), 10.

16 U ziet liever euro's, in huidige koopkracht? Ruim 418.000 euro!

17 *Het regt in Neerlands-Indië, regtskundig tijdschrift*, 41 (1883): 286-288, Beschikking op requesten (7 augustus 1883).

18 NA, Ministerie van koloniën, 2.10.02, Mailrapporten, 1875, inv.nr. 6366, 155.

Besluit 6 maart 1875, no. 14. De relevante mailrapporten over 1873 zijn niet aangetroffen en ontbreken voorshands. Indische begroting 1875: *Handelingen Tweede Kamer Staten-Generaal*, 1874-1875, Kamerstuk 4, ondernummer 41, 64-65. De post is geboekt onder 'armwezen'.

Alleen in Nederland

Eduard van Amstel wordt geboren op 7 februari 1859 te Soengi Pinang, Palembang, maar vader Henry erkent hem pas officieel als zijn zoon in 1866 in Sandjai op Celebes, zijn toenmalige standplaats. Het is niet goed na te gaan of Eduard tot 1870 bij zijn vader blijft. In december 1870 is er een vermelding dat een jonge heer Van Amstel uit oost- of midden-Java in Batavia aankomt.¹⁹ Kort daarop vertrekt Jan van der Wijk vanuit Java met drie kinderen naar Singapore, en vandaar naar Nederland. Die drie kinderen kunnen dan Eduard van Amstel geweest zijn en met hem de twee broers W.J. en J.W. Pet. Het echtpaar Van der Wijk, kinderloos, nam Indische jongens in huis op, zoals Eduard, en in 1878 ook diens broer Oscar.²⁰

Het is lastig om precies na te gaan hoe Eduard het op school doet, want de administratie van het gymnasium te Deventer is niet ongeschonden beschikbaar gebleven.²¹ Eduard wordt op 9 september 1874 in het schoolstamboek ingeschreven en verlaat het Deventers gymnasium op 15 juli 1879. In juli 1878 wordt hij voorwaardelijk bevorderd van de vierde naar de vijfde klas: er zit dan dus duidelijk de

19 *Javabode* (7 december 1870) en *Javabode* (9 december 1870).

20 NA, Ministerie van Koloniën, 2.10.09, Indische pensioenen, inv.nr. A3, 473.

21 Stadsarchief Deventer, 0809 Rector van het Gymnasium, inv.nr. 81, Stamboeken leerlingen 1848-1946, en idem, 60, Jaarstaten 1878-1930.

klad in.²² Waarschijnlijk heeft hij zijn school niet afgemaakt, want bij zijn vertreknotities staat niet vermeld dat hij het eindexamen heeft gehaald. Amateuristisch psychologiserend kan de volgende redenering worden opgezet. Eduard is een donker ventje dat op jeugdige leeftijd vanuit de tropen naar het koude Nederland wordt overgebracht. Met zijn moeder buiten beeld komt hij bij een gelovige hoofdonderwijzer in de kost: dat zal geen gemakkelijke overgang zijn geweest.

Eduards ongetwijfeld lastige puberteit verklaart misschien zijn opvallende gedrag binnen U.D.

Sport: cricket en velocipèdes

In 1873, misschien zelfs later, hoort Eduard van de moord op zijn vader. Dientengevolge heeft hij een lastige puberteit, wat misschien zijn opvallende gedrag verklaart binnen U.D. Het eerste notulenboek van de 'Koninklijke Deventer Cricket- en Footballclub Utile Dulci', opgericht in 1875, is helaas verdwenen.²³ Uit de ledenlijst van U.D. blijkt wel dat Eduard van Amstel op 18 mei 1876 lid wordt en de club per 13 oktober 1877 verlaat. Het tweede notulenboek bestaat gelukkig nog wel, en daarin komt Eduard verschillende malen voor.

Tijdens de U.D.-bestuursvergadering van 25 september 1876 stelt Eduard voor een schietvereniging op te richten. De vergadering keurt dat voorstel ten stelligste af, het wordt zelfs 'ongerijmd' genoemd. Pas in de algemene vergadering van 30 juni 1877 laat hij weer van zich horen, als de kwestie van het maken van fotoportretten ter sprake komt. Van Amstel meldt dat hij de fotograaf, bij wie hij enkele keren per week komt, wel zo ver kan krijgen om de klus voor een schappelijke prijs uit te voeren. Daar wordt verder niet op ingegaan, maar in diezelfde vergadering komt zijn ontslagaanvraag ter sprake. Er is klaarblijkelijk al een kwestie rond Eduard. Van Amstel zegt dat veel leden het fijn zullen vinden als hij de club verlaat, maar dat hij zijn aangevraagde ontslag intrekt. De voorzitter van de vergadering voegt hem toe dat dit waarschijnlijk '[...] de eerste goede stap [is] welke hij ooit in zijn leven heeft gedaan'.

---

²² *Deventer Dagblad* (17 juli 1878). In de berichten van 1879 komt hij niet meer voor. Leerlingenregisters van het Deventer gymnasium ontbreken helaas.

²³ Dank aan de heer Louk Hartong, hoofd archiefzaken van de vereniging, voor zijn opmerkingen en adviezen, en voor zijn hulp bij de inzage van enkele archiefstukken zoals het tweede notulenboek, de ledenlijst, de fotocollectie, en andere documenten.

Vervolgens benoemt de vergadering Van Amstel tot Commissaris van Orde. Het is lastig te bepalen waarom de verhouding tussen Eduard en zijn club in 1877 zo gespannen is. Er moet veel meer zijn gebeurd dan we ooit te weten zullen komen. Er is in ieder geval het incident dat hij een uitnodiging voor een vergadering krijgt die niet gericht is aan Eduard, maar aan Sam van Amstel. De naam 'Sam' komt in zijn familie niet voor en Eduard is niet-Joods, dus welke 'grap' hier aan ten grondslag ligt, is onduidelijk. Hoe dan ook: Eduard vat het beledigend op, want in de volgende vergadering van 8 september oppert hij dat hij het goed zou vinden als leden die zich misdragen of geroyeerd worden bij de club, met naam en toenaam worden vermeld in het *Deventer Dagblad*. Ook dat voorstel haalt het niet.

Als er in juli 1877 een bestuurswisseling plaatsvindt, neemt afscheid nemend bestuurslid Maurits Ernest Houck de gelegenheid om wat prominente clubleden op rijm op de hak te nemen: 'Voorwaar 't is ieder niet gegeven/Om in gelijke tijd te leven/Als lid van een 't zelfde spel/Met bruine Eduard van Amstel/En om te zien hoe hij als held/Zich steeds gedroeg op 't cricketveld/En hoe de goden zijn geloofd/Het zonnetje heeft hem bruin gestoofd/De zon van Insulinde/Hoe krachtig hij de ballen sloeg/Hoe zwierig hij zijn petje droeg/Hoezeer hij 't spel beminde.'²⁴ Hij lijkt als arrogant te worden beschreven, maar toch ook als een goed cricketer.

Zijn ontslagaanvraag leidt in de U.D.-vergadering van 13 oktober 1877 uiteindelijk toch tot een eervol vertrek. Eén vergadering later overweegt het bestuur dat weer in te trekken, omdat Eduard zich op 12 december 1877 heeft aangemeld bij de 'Deventer Vélocipèdeclub Immer Weiter'. Kennelijk ervaart het U.D.-bestuur dat als verraad. Het lijkt echter meer op natrappen, want diverse U.D.'ers zijn dan al lid van beide clubs. Wel is interessant dat Immer Weiter niet wil dat de fietsende leden zich tijdens tochten of wedstrijden tooien met wielrijdersinsigne én cricketpet. Dat is dan kennelijk *not done*.

In het archief van Immer Weiter komt Eduard niet naar voren als een prominent lid.²⁵

Eduard wordt een man

Eduard komt in 1878 in aanmerking om opgeroepen te worden voor de nationale militie, maar Gedeputeerde Staten van Overijssel ontheffen hem van die plicht, wat wellicht een verlaat eerbetoon is aan zijn

---

²⁴ Oltheten, 40.

²⁵ Stadsarchief Deventer, 1019, Deventer Vélocipèdevereeniging Immer Weiter, inv.nr. 1, notulenboek 1871-1878. Geen vermelding gevonden in contributielijsten of als aanwezige bij vergaderingen.

De militair Eduard van Amstel. Bron: Oltheten, 41.

vermoorde vader.²⁶ Eduard vindt dat blijkbaar geen prettige beslissing, want hij meldt zich op 28 juli 1879 als vrijwilliger aan bij het Eerste Regiment Huzaren.²⁷ Wat moet hij ook anders, nu hij zijn school zonder eindexamen heeft verlaten? Die aanmelding geldt voor zes jaar. Hij wordt omschreven met een bruin gelaat en zwarte ogen, en hij is dan 1.60 meter lang. Nog geen jaar later is hij korporaal en al rap daarna wachtmeester. Eind december krijgt hij te horen dat hij als sergeant zal overgaan naar het nieuw te vormen 5e Regiment Infanterie, omdat zijn Regiment Huzaren wordt opgeheven. Hij tekent bij en doet dat voor het laatst in 1899, waarna in 1903 zijn ontslag volgt. Tien jaar daarvoor heeft hij al een bronzen medaille ontvangen, uit erkentelijkheid voor bewezen diensten. Een geslaagde militaire carrière.

Eduard woont op het kazerneterrein Damlust, in

26 Huwelijks bijlagen, bijgevoegde acte van 1 september 1887, zie eerdere noot.
27 NA Ministerie van Oorlog, 2.13.09, Stamboeken officieren en minderen, inv.nr. 1203, 11475, 1e regiment huzaren; idem inv.nr. 984, 69822, 5e regiment infanterie.

De Huzaar Eduard van Amstel wordt omschreven met een bruin gelaat en zwarte ogen, en 1.60 meter lang.

Utrecht, totdat hij zijn latere vrouw ontmoet. Hij trouwt op 14 september 1887 in Utrecht met Suze Elisabeth Zingel (1868-1950), maar helemaal vrijwillig is dat niet. Eduard heeft Suze, dienstbode bij de familie Jonquière, in de zomer van 1885 zwanger gemaakt. Negen maanden terugrekenend vanaf de geboorte van haar oudste kind, op 29 april 1886, komen we uit bij de jaarlijkse kermis die indertijd twee weken duurde en in juli 1885 op het Vredenburg gehouden werd. Het kind wordt Henry Eduard Oscar genoemd en aanvankelijk ondergebracht bij Suzes familie, met voorlopig de achternaam Zingel.²⁸ Eduard krijgt dan in 1887 toestemming van zijn commandant om te trouwen en hij erkent dan tegelijkertijd zijn zoon. Het gezin wordt met nog vier kinderen uitgebreid. Na zijn legerpensioen in 1903 werkt Eduard bij de Spoorwegen, met in 1919 de rang van bureelambtenaar.²⁹

Eduard overlijdt in Amsterdam. Op zondag 21 januari 1923 (tijdens een dagtripje?) komt hij op straat te vallen, met een *apoplexia cerebri* of hersenbloeding. Tien dagen verblijft hij op de afdeling A-B zenuwzieken in het Binnen Gasthuis tot aan zijn overlijden op 31 januari.³⁰ Twee dagen later volgt een annonce in het *Utrechtsch Nieuwsblad*, met als sleutelwoorden 'geliefd' en 'zorgzaam'. De dag erna, zaterdag 3 februari 1923, wordt hij bijgezet in een algemeen graf op de Tweede Algemeene Utrechtse begraafplaats, of Kovelswade. Zijn graf is er niet meer, zo is me verzekerd.³¹ Eduard is uit de aardbodem verdwenen.

---

28 Burgerlijke Stand Utrecht, 138-02, geboortes, 1886, 1 mei, no. 1018.

29 Archief Utrecht, personeelsdossiers Nederlandse Spoorwegen, 343-39386

30 Stadsarchief Amsterdam, Gemeentelijke Ziekenhuizen, 5268, inv.nr. 2809, A-B folio 8.

31 Mededeling mevrouw G. Bouvy, medewerker begraafplaatsen Utrecht, september 2017. De twee portretfoto's van Eduard zijn niet aangetroffen bij auteur Harry Oltheten, uitgeverij Rap, het archief Deventer, noch bij Utile Dulci. Er wordt verder gezocht.